

UIT HET BUITENLAND

Red.: W. BEIJDERWELLEN, J. E. ERDMAN.

C. A. HUYSMAN en A. M. VAN RIETSCHOTEN

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

De ingenieur als accountant?

Reeds kort na de stichting van het *Institut für das Revisions- und Treuhandwesen* door de vooraanstaande vereenigingen van accountants en Treuhandgesellschaften in Deutschland is door een aantal andere vereenigingen opgericht een *Hauptstelle für das Revisions- und Treuhandwesen*. Wanneer men hier te doen had met een actie van vereenigingen, die niet waardig waren geacht aan het Instituut mede te werken, zou er weinig aanleiding zijn aan een zoo bekend verschijnsel aandacht te wijden. Het merkwaardige van het geval is echter, dat tot de oprichters van de Hauptstelle o.a. behooren niet minder dan vier vereenigingen van ingenieurs, een vereeniging van architecten en één van landbouwkundigen. Het betreft dan ook in hoofdzaak een actie van kringen, die zich tot dusverre niet met het contrôleeren van boeken en balansen bezighielden, doch die, met het oog op de invoering van de verplichte contrôle voor de Aktiengesellschaften, in de gelegenheid wenschen te zijn als *Wirtschaftstreuhänder* te worden erkend. In verschillende artikelen in de pers wordt daarbij van deze zijden beweerd, dat de accountants meestal volstaan met een onderzoek, of de boeken goed bijgehouden zijn, omdat zij voor een diepgaand onderzoek vaak niet voldoende inzicht in het bedrijf hebben. Raadgevende ingenieurs (sommige noemen zich *Treuhandingenieur*), die zich bezighouden met fabrieksorganisatie, kwesties van calculatie en kostprijsberekening, met tijdstudies enz., zouden daarom de aangewezen deskundigen zijn voor bepaalde industrieën, ook wat betreft de contrôle der balansen.

In het November-nummer van *Der Diplom-Kaufmann* wordt deze opvatting van de Hauptstelle bestreden door een bestuurslid van het Institut, *Dipl. Kfm. W. Pfundt*. Over de begrenzing van het gebied van den Treuhänder is men het in vakkringen z.i. reeds jaren eens. Zoo antwoordde b.v. de Berlijnsche Handelskammer in 1922 op een verzoek om inlichtingen van het Pruisische Kammergericht, dat als Treuhandgesellschaften alleen aangemerkt mogen worden ondernemingen, die zich uitsluitend met de volgende werkzaamheden bezighouden:

1. Allgemeine Treuhandtätigkeit, bestehend in Anlage und Verwaltung von Vermögen Dritter im eigenen Namen;
2. Fürsorge für Gläubiger bei Verlustgefahr und Schutzvereinigung gegenüber fremden Staaten und Unternehmungen (Sanierung und Pfandhalterschaft);
3. Revision von Büchern und Bilanzen anderer Unternehmungen;
4. Wirtschaftsberatung und Beratung in Steuer- und Vermögensangelegenheiten.

Deze omschrijving geeft de meening der vakgenooten juist weer, zij moet echter zoo worden opgevat, dat niet alleen andere werkzaamheden worden uitgesloten, maar dat ieder, die zich Treuhänder noemt, ook in staat moet zijn alle genoemde werkzaamheden te verrichten. Specialisten, die b.v. alleen belastingadviezen geven of zich met fabrieks- of kantoororganisatie belasten, zijn daarom nog geen Wirtschaftstreuhänder.

Misschien heeft de ontwerper der nieuwe wet op de A. G., die van *Bilanzprüfer* spreekt in plaats van *Wirtschaftstreuhänder*, den Deutschen accountants een goeden dienst bewezen. Want al moge de heer Pfundt woorden als *Wirtschaftsberater* en *Wirtschaftssachverständiger* niet geschikt achten als benaming voor het accountantsberoep, ook het woord *Wirtschaftstreuhänder* is m.i. niet de juiste titel voor den accountant.

Een Duitscher over den Accountantsdag

In het Archiv für das Revisions- und Treuhandwesen van November 1930 bespreekt de heer *Artur Jores* den 21en Accountantsdag van het Nederlandsch Instituut van Accountants.

Het is hem opgevallen, dat de positie van den voorzitter hier een andere is dan in Deutschland gebruikelijk, en hij heeft waardeerding voor de gewoonte, dat de sprekers zich steeds in de eerste plaats tot den voorzitter wenden. Aanbevelenswaardig ook voor Deutschland vindt hij, dat de inleiders eigenlijk geen voordracht houden, doch dat de referaten reeds vóór de vergadering aan de deelnemers worden toegezonden.

De discussie over de inleiding van Prof. *Verrijn Stuart* stond z.i. niet op hoog peil, al erkent hij moeite te hebben gehad het gesproken woord te verstaan. Intusschen vindt de heer *Jores* het merkwaardig, dat de Hollandsche collega's over een dergelijk onderwerp (conjunctuurpolitiek) debatteeren, wat bij hem thuis niet denkbaar is. En hij wijst er op, dat economie hier tot de opleiding van den accountant behoort.

De moeilijkheid om de Nederlandsche taal te begrijpen heeft onzen Duitschen collega echter parten gespeeld. Het volgende citaat spreekt voor zichzelf:

„De tweede inleider was de Hollandsche collega *van Hamersveld*. Het onderwerp luidde: Enkele opmerkingen over de contrôle bij groote bedrijven. Tegen alle verwachting in waren de beschouwingen weinig op de practijk gericht, maar meer „academisch”. De grootste plaats, ook bij het latere debat, nam de vraag in, of de accountant verplicht is de interne contrôle min of meer aan het personeel van het bedrijf over te laten, hetgeen de inleider voor de groote bedrijven toestemmend beantwoordde. Bij de discussie kwamen de tegengestelde meeningen over dit punt tot uiting. Niet alleen voor mij, maar voor iederen Duitser waren deze uiteenzettingen moeilijk te begrijpen, niet wegens de taal, maar omdat wij niet inzien, welk verschil de Hollanders tusschen interne en externe contrôle maken. Ook de definitie van den inleider maakte mij de zaak niet duidelijker, waar hij verklaart, dat de interne contrôle geschiedt door en voor de bedrijfsleiding en de externe door en namens de belanghebbenden bij de onderneming. Zooveel is mij intusschen duidelijk geworden, dat men bij de interne contrôle minder aan de contrôle der vermogensbestanddeelen denkt en hoofdzakelijk de eigenlijke bedrijfscontrôle en die der „Wirtschaftlichkeit” en rentabiliteit op het oog heeft. Ook bij ons zullen de meeningen zeer verdeeld zijn, of de aldus opgevatte interne contrôle het terrein van de bedrijfsleiding of van den accountant is. Principeel kan zij m.i. niet beslist worden. Zonder twijfel juist lijkt mij, wat Prof. *Verrijn Stuart* over de rationalisatie had toegevoegd, dat het woord sedert eenige jaren buitengewoon vaak wordt gebruikt, dat er echter altijd rationalisatie is geweest, en dat alle technische vooruitgang in de industriele productie tot rationalisatie is terug te voeren. Denkt men slechts aan alles, wat gedaan werd om b.v. het nuttig effect van kolen als bedrijfskracht buitengewoon te doen stijgen, of het quantitatief verbruik van kolen voor de productie van een ton ijzer of staal buitengewoon te verminderen, dan zal men moeten toegeven, dat met deze en dergelijke dingen de accountant, die in de techniek geenerlei ervaring heeft, niets te maken kan hebben. Dat sluit anderzijds echter niet uit, dat hij in vele gevallen belangrijke diensten kan bewijzen, als hij de gegevens voor een goede verantwoording en contrôle der kosten verschaft. Al naar het practische geval, dat men voor oogen heeft, kan men dus wel tot geheel verschillende opvattingen over de taak van den accountant bij de interne contrôle komen.”

Bouwspaarbanken

Een eigenaardige nieuwe onderneming is in Deutschland en Oostenrijk de *Bausparkasse*, en menig landgenoot, die de advertenties van dergelijke instellingen met de aanbieding van rente-

looze bouweredieten enz. in Deutsche kranten leest, zal zich verbaasd hebben afgevraagd, wat dat eigenlijk betekent. Inderdaad verdienen deze bouwspaarbanken wel eenige belangstelling, alleen reeds om hun snellen bloei (de eerste bouwspaarbank werd in 1924 opgericht, thans zullen er in Duitschland en Oostenrijk reeds ongeveer 160 bestaan), maar vooral ook, omdat de werkwijze dezer ondernemingen verschillende interessante problemen te overwegen geeft, waarbij vaak een groote tegenstelling tusschen schijn en werkelijkheid aan den dag treedt.

De bouwspaarbanken danken hun ontstaan aan twee omstandigheden: den woningnood, die nog steeds in de Duitsch sprekende landen heerscht, en den hoogen rentevoet voor hypotheeken. Men bedoelde met de stichting een organisatie van woningzoekenden en mensen, die een eigen huis boven een gehuurde woning verkiezen, waarbij de leden elkaar wederkeerig de middelen voor den bouw van een huis renteloos of tegen lage rente ter beschikking zouden stellen. Om een geldleening te verkrijgen moet men tenminste 5 tot 20 % van het gevraagde bedrag ingelegd hebben. Men verbindt zich maandelijks van 0,2 tot 1 % te sparen, de aflossingen bedragen meestal het dubbele van deze verplichte stortingen. De meeste banken geven geen garantie voor het tijdstip, waarop men een leening toegewezen krijgt, want deze toewijzing geschiedt of bij loting, of is afhankelijk van de ontwikkeling der spaarkas. De langste wachttijd varieert al naar het tarief van 8 tot 40 jaar.

Het is natuurlijk mogelijk ook te midden van een met rente rekenende maatschappij door vorming van een van deze maatschappij geïsoleerde groep belanghebbenden en het opbrengen van niet-rentegevende middelen binnen deze groep den deelnemers renteloze leeningen te verschaffen. Op deze gedachte berust de bouwspaarbank zonder renteberekening. Wanneer zich b.v. tien personen aaneensluiten, die ieder jaarlijks een tiende deel van het gewenschte leeningbedrag storten, dan is reeds in het eerste jaar één van die tien spaarders in de gelegenheid een leening op te nemen, in het tweede jaar een tweede enz.; de laatste spaarder in het jaar, waarin hij zich ook zelf het volle bedrag der leening zou hebben gespaard. Het is duidelijk, dat de spaarder, die in het eerste jaar een leening krijgt, een voordeel heeft boven hen, die later aan de beurt komen: hij ontvangt een renteloze leening en heeft reeds spoedig de gewenschte woning, terwijl zij, die later aan de beurt komen, de rente missen, welke zij elders met hun geld hadden kunnen maken. Daarom verlangt de spaarkas van hen, wien reeds spoedig een leening kan worden toegewezen, een „Ausgleichsabgabe”, terwijl de latere spaarders een vergoeding ontvangen. Daarnaast moeten de spaarders nog administratiekosten betalen. Een andere vorm van compensatie bestaat hierin, dat de spaarder, die vroegtijdig een leening ontvangt, zich verbindt zonder rentevergoeding verder te sparen. Zoo krijgt b.v. bij de Deutsche Baugemeinschaft (D.B.G.) ieder spaarder in verhouding tot stortingen en duur „Leistungszahlen” gecrediteerd, ieder debiteur wordt in verhouding tot leening en duur voor „Leistungszahlen” belast. Als na de terugbetaling der leening de rekening der „Leistungszahlen” een debetsaldo aanwijst, moet hij zoo lang zonder rentevergoeding verder sparen, tot de rekening vereffend is. Het aldus gespaarde bedrag wordt hem dan uitbetaald. Ieder geldnemer verliest dus evenveel rente als hij door de renteloze leening wint, want tegenover het elders gebruikelijke verschil tusschen debet- en creditrente staan de administratiekosten.

De werkelijke onkosten der bouwspaarbanken blijken niet gering te zijn, nl. meer dan 3½ % van het uitstaande bedrag aan geldleeningen. De berekende administratiekosten zijn in de meeste gevallen lager, een gevolg van de omstandigheid, dat men ook de spaarders administratiekosten laat betalen, terwijl men blijkbaar aanneemt, dat het uitstaande bedrag in de toekomst zal stijgen, waardoor de vaste kosten over een grooter object worden verdeeld. In elk geval is de wanverhouding tus-

schen administratiekosten en werkelijke kosten een gevaar voor de toekomst.

Het behoeft geen betoog meer, dat het practisch geen betekenis heeft, dat de leeningen z.g. renteloos worden verstrekt. De deelnemers zouden alleen voordeel kunnen hebben, als de administratiekosten minder bedragen dan het verschil tusschen debet- en creditrente elders.

Hetzelfde geldt voor bouwspaarbanken met lage renteberekening. Er zijn echter ook instellingen, die iets minder dan de normale rente vergoeden, doch daarbij iederen spaarder een kans geven spoedig een leening te verkrijgen, omdat de leeningen door het lot toegewezen worden.

Bij de toewijzing van leeningen kan men twee systemen onderscheiden. Bij sommige spaarbanken worden de spaarders al naar het tijdstip hunner toetreding in jaargroepen ingedeeld. Binnen deze groepen geschiedt de toewijzing naar gelang de stortingen der deelnemers het toelaten. Het systeem heeft het voordeel — en tegelijk nadeel —, dat ieder groep onafhankelijk is van de ontwikkeling van latere of vroegere groepen, het tijdstip van toewijzing aan den laatsten spaarder kan precies worden berekend. Om den wachttijd te verkorten hebben eenige bouwspaarbanken „Wettsparen” ingevoerd: wie meer dan zijn verplichte bijdragen stort, kan vroeger aan de beurt komen, want de toewijzing geschiedt aan den spaarder, die de hoogste „Leistungszahl” heeft. Deze methode beteekent echter een benadeeling van hen, die niet in staat zijn meer dan de verplichte bijdragen te sparen.

Bij het tweede systeem van toewijzing vormen alle spaarders één groote groep. Hoe meer spaarders toetreden, hoe sneller toewijzing mogelijk is. Men heeft hierbij wel eens van een sneeuwbalstelsel gesproken, omdat voor de bevrediging van vroegere spaarders steeds nieuwe nodig zouden zijn. Juist is dit echter niet, want niemand krijgt, anders dan bij het sneeuwbalstelsel, meer dan hem toekomt.

Het eerste systeem (geschlossener Sparerkreis) zal meer en meer plaats moeten maken voor het tweede (offener Sparerkreis), wanneer het vertrouwen in den bloei van de Bausparkasse en daarmee in de vlugge toewijzing van leeningen sterker is dan de verwachting bij de loting in een jaargroep geluk te hebben. De toewijzing kan bij het tweede systeem in volgorde van toetreding geschieden; bij jaargroepen is dat natuurlijk uitgesloten, want dan zouden zich alleen in de eerste dagen van het jaar nieuwe spaarders aanmelden, uit vrees anders de laatste te zijn.

Het bovenstaande, ontleend aan een artikel van *Dr. W. Bouffier* in de *Betriebswirtschaftliche Blätter* van Nov. 1930, moge volstaan om eenig inzicht te geven in de werkwijze der bouwspaarbanken. Tal van vraagstukken doen zich bij bestudeering van deze eigenaardige instellingen voor, en de stof is geenszins uitgeput met die, welke *Dr. Bouffier* in zijn artikel noemt. Zoo verzuimt hij b.v. rekening te houden met het feit, dat de hypotheekrente in den loop der jaren aan schommelingen onderhevig is, evenals de rentevergoeding van gewone spaarbanken. Maar misschien behandelt de schrijver deze kwestie in het boek over hetzelfde onderwerp, dat in zijn artikel wordt aangekondigd.

W. B.

ONTVANGEN BOEKWERKEN

Het juridisch begrip „Belastingen”. Openbare les door *M. J. H. Smeets*. Uitgave van *L. C. G. Malmberg*, 's-Hertogenbosch.